

## ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

**Смолінська Г.А.**

*студентка;*

**Мелех Б.В.**

*доцент,*

*Львівський національний університет ветеринарної медицини  
та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

### ОСОБЛИВОСТІ БУЛІНГУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Тема булінгу на сьогоднішній день являється чи не однією із найактуальніших. Проте не всі суб'єкти суспільних відносин розуміють його суть та різновидів. Почнімо із визначення цього терміну. Булінг (цькування) – дії учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному чи сексуальному насильстві. Такі дії вчиняються стосовно дитини чи дитиною щодо інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого може бути заподіяна шкода психічному чи фізичному здоров'ю потерпілого. Булінг може здійснюватись також із застосуванням засобів електронних комунікацій [5]. Існують вербальна, фізична, соціальна форми булінгу, а також кіберзалякування (кібербулінг).

Зовсім недавно цькування почали розглядати як справжню проблему для суспільства, а не як його «недолік», отож можна сказати, що й вирішення цього питання відносно нове для суддівської практики. Наприклад, за інформацією Освітнього омбудсмена України, станом на 18 грудня 2020 року було розглянуто 618 справ [2]. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» 2657-VIII від 18 грудня 2018 року [3], визначає, що такі дії вважаються правопорушенням і тягнуть за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (наразі це – 850–1700 грн) або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока

годин. Якщо булінг вчинено групою осіб чи повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, штраф – від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – 1700–3400 грн або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин. Слід зазначити, що за адміністративні правопорушення дітей до 16 років несуть відповідальність їхні батьки. За свої дії громадяни від 16 років несуть відповідальність особисто. Також передбачено і відповідальність за приховування випадків булінгу, а це 850–1700 грн або виправні роботи до 1 місяця з відрахуванням 20 % заробітку [4].

Ось приклад розгляду однієї справи з булінгу, в якій і був застосований вищезгаданий закон. 28 лютого 2019 року в м. Нетішині Хмельницької області судом було винесено першу в Україні постанову про притягнення до відповідальності за вчинення булінгу учнем відносно вчителя. Суд встановив, що учень 8 класу «вчиняв діяння, які полягали у психологічному насильстві (лайці, образах, погрозах) щодо вчителя, внаслідок чого завдано шкоди психічному здоров'ю потерпілої».

В якості доказів суд розглянув:

- пояснення вчителя;
- пояснення батьків учня;
- пояснення його класного керівника та заступника директора школи;
- письмові пояснення учнів того класу, де сталась подія.

Також суду була надана довідка про виклик швидкої допомоги потерпілому вчителю. Через те, що учневі ще не виповнилось 16 років, до відповідальності були притягнуті його батьки, які повинні будуть сплатити штраф у розмірі 850 грн та судовий збір 384 грн. Можемо зробити висновок, що судом при прийнятті рішення, були встановлені всі необхідні ознаки, що відокремлюють булінг від конфліктів чи інших ситуацій. А саме:

- було встановлено систематичність, не одноразовість такої поведінки учня;
- наявність чітко визначених сторін – кривдника та потерпілого;
- дії кривдника, наслідком яких стала психологічна та фізична шкода потерпілій особі [6].

На мою думку, в умовах пандемії, а точніше – соціальної ізоляції, особливу увагу слід приділити кібербулінгу, оскільки його головна небезпека полягає у хибному відчутті безпеки, яке виникає у зв'язку з тим, що, по суті, людина в інтернеті не має особистості, тому й почувається безкарною. За даними опитування (2019 р.), представленого Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та Спеціальною представницею Генерального секретаря ООН з питань насильства щодо дітей, третина молодих людей у 30 країнах світу стають жертвами онлайн-булінгу, а кожна п'ята молода людина змушена була пропускати заняття в школі через кібербулінг та насильство. В Україні 29 % опитаних підлітків були жертвами онлайн-булінгу, а 16 % були змушені пропускати через це шкільні заняття [7]. 2012 року з'явився новий термін – «цифрові права». Рада ООН з прав людини ухвалила резолюцію, згідно з якою всі права з режиму офлайн рівною мірою повинні застосовуватися щодо режиму онлайн. Саме тоді й розпочалася всеукраїнська кампанія проти кібербулінгу. Зазначається [1], що станом на 22 травня 2019 року судами винесено дев'ять рішень щодо кібербулінгу (тобто цькування із застосуванням засобів електронних комунікацій). Найчастіше це мало місце у соціальній мережі Instagram та месенджерах Viber і Telegram [1].

Незважаючи на те, що явище булінгу є відносно новим, серйозності наслідків якому приділено недостатньо уваги, однак вже зараз можна законно захищати власні права, варто лишень змінити своє ставлення до нього.

### **Список використаних джерел:**

1. З початку року суди розглянули 121 справу про булінг [Назва з екрану]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2707057-z-pocatku-roku-sudi-rozglanuli-121-spravu-pro-buling.html>

2. За два роки дії антибулінгового закону суди першої інстанції розглянули 618 справ про цькування [Електронний ресурс]. *Освітній омбудсмен України*. Режим доступу: <https://eo.gov.ua/za-dva-roky-dii-antybulingovoho-zakonu-sudy-pershoi-instantsii-rozghlianuly-618-sprav-pro-tyskuvannia/>

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» 2657-VIII від 18 грудня 2018 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>

4. Паславський С.К. Булінг: поняття, ознаки, відповідальність [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://myrivska.otg.dp.gov.ua/ua/nasha-gromad%D0%B0/novini-ta-podiyi/novini/buling-ponyattya-oznaki-vidpovidalnist>

5. Протидія булінгу [Електронний ресурс]. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/protidiya-bulingu>

6. Судова практика щодо булінгу: відмінності від інших ситуацій [Назва з екрану]. Режим доступу: <https://pravo.minjust.gov.ua/ua/articles/1419-sudova-praktika-shhodo-bulingu-vidminnosti-vid-inshih-situacij>

7. Що таке булінг? Хто і яку відповідальність буде за нього нести? І яка відповідальність передбачена за найстрашніший наслідок булінгу – самогубство? – роз'яснює Скадовський районний суд Херсонської області [Назва з екрану]. Режим доступу: <https://court.gov.ua/press/news/830461/>

**Черкасов Д.О.**

*аспірант,*

*Інститут права*

*Київського національного університету*

*імені Тараса Шевченка*

## **ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ РОЗШИРЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОТЕРПІЛИЙ» В АСПЕКТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШКОДУ, ЗАВДАНУ ВНАСЛІДОК ДЕФЕКТУ В ПРОДУКЦІЇ**

Досліджуючи питання щодо суб'єктів правових відносин щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок дефекту в продукції, слід зазначити, що дані правовідносини, як будь-які цивільні правовідносини, виникають між різними особами і передбачають наявність принаймні двох сторін, уповноваженої та зобов'язаної.

Уповноваженою особою є учасник цивільних правовідносин, наділений конкретним суб'єктивним цивільним правом, якому відповідає певний обов'язок іншої сторони, а зобов'язаною особою є учасник цивільних правовідносин, на якого покладений суб'єктивний цивільний обов'язок, виконання котрого має на меті створення